

Enric Paz és qui té una presència més destacada d'entre tots els nous redactors per a 1905. Té cura de la crítica teatral durant la tercera etapa. Les seves ressenyes són força convencionals i perden el to incisiu i sarcàstic que havien tingut anteriorment quan eren en mans de Josep Segura o del propi Carner. A part d'això, hi publica un parell de narracions i li ressenyen el llibre Ensaigs. Precisament en destaquen el fet que escrigui al marge de la moda mascla (114).

Josep Roig i Raventós només arriba a publicar-hi una narració en el darrer número. Es guanya el lloc a causa de la coneixença amb Carner des de la infantesa per haver estat condeixebles del mateix col·legi. Els contactes són significatius des dels Jocs Florals de Moià de 1904 i s'aprofundeixen a partir de 1906 (115).

El cas de Joan Llongueras és una mica especial. El seu nom és dels que perduren durant més temps a la redacció, cosa que l'apropa força als incondicionals. Per això la seva participació a la revista és tan extensa. Tant a nivell de creació poètica, de tramesa de textos populars, com de traducció (116). És significatiu que Carner l'inclogui entre els poetes modèlics, malgrat que la seva poesia d'arrel maragalliana no coincideixi amb la que l'altre està intentant imposar. O que a l'hora de les intimitats es preocupi, com amb els altres, d'esbrinar les seves xafarderies sentimentals (117). No arriba, però, a formar part del grup. Entre altres motius perquè Llongueras no prové de cap dels dos punts bàsics d'aglutinació: la Congregació Mariana i el moviment universitari.

Al marge dels redactors, cal esmentar la participació de dues firmes que, tot i no integrar-se directament en el projecte, tenen un paper destacat en els cercles

universitaris i juvenils en els quals es mouen Carner i companyia, cosa que els obre les portes de la revista. Són Eugeni d'Ors i Josep Pijoan.

La inclusió d'Eugeni d'Ors entre els col.laboradors destacats demostra que ja en aquest moment, tot i que la seva via d'evolució sigui una altra, no queda totalment deslligat d'iniciatives de sectors més conservadors com el de Carner. Especialment per la seva vinculació al moviment universitari. Només cal veure la valoració que des de "Catalunya" es fa de la seva ponència al Congrés Universitari Català de 1903, de la qual reproduïxen fragments. A més dels poemes aplegats sota el títol de Cants de la inquietud (118) i dels dibuixos signats com a "Octavi de Romeu", hi ha un article seu fonamental per entendre el paper que "Catalunya" atorga als poetes mallorquins i la justificació de l'anomenada "escola mallorquina" (119). D'altra banda, la broma que ha de suportar de la ploma del director no és gaire diferent de la que pateixen els amics íntims (120).

La col.laboració de Josep Pijoan és més àmplia però no tan significativa. Es limita a un seguit de poemes dispersos i a un recull de narracions populars publicades amb el pseudònim de "La senyora Pepa" (121). La participació és prou extensa com perquè s'intueixi una relació prèvia. En presentar la sèrie de rondalles ja es diu que han estat "*recullides per un bon amic nostre y esquisit poeta*" (122). Tampoc ell no s'escapa de les burles característiques (123).

Tot i el lideratge de Carner, "Catalunya" és una revista col·lectiva, tal i com s'escau a un grup que és en fase de consolidació. "Catalunya" és, junt amb l'Aca-

dèmia Catalanista de la Congregació, el lloc on aquesta harmonia conjunta és més patent. Es constata, per exemple, en la cordialitat entre els components tot i les burles amables, cosa que es pot deduir tant de la mateixa revista (especialment a la secció Actualitats o en els comentaris del crític musical) com de la correspondència privada, generalment amb el mateix to. Per això moltes vegades les informacions que s'hi ofereixen -com si de correspondència es tractés- es refereixen a qüestions molt personals que són quasi intel·ligibles per a algú que no estigui prou integrat. En alguna ocasió -exemples ara puntuals- Carner confirma que no pot prendre les decisions sense haver consultat amb els companys (124) i en un altre moment Bofill qualifica els redactors més selectes com a el "groom de «Catalunya»" (125).

També es pot demostrar que és una revista de grup a partir dels comentaris de què és objecte. Quan surt al carrer Lluís Via la relaciona amb la que ell anomena "colla de Caloyos". Senyal que en l'ambient intel·lectual barceloní els reconeix com a colla ja formada (126). I Jaume Bofarull, en la nota prèvia a la seva edició dels Furs de València, fa unes consideracions en plural vàlides per a tots i no només per a Carner:

"Tenen la joventut que.ls abrusa, la llum de la fe y l'amor a la pàtria que.ls guia y Déu no.ls deixarà pas en la dolcíssima tasca que.ls acora per a rehabilitar la materna llengua, paladejada y duta a flo d'inmortalitat per en Llull y Ausies March, y pel gran rey en Jaume y.l rey Martí" (127).

Ho corrobora igualment l'elevat nombre de col·laboracions dels membres que el constitueixen i la importància del seu contingut. Pel que fa a Joan Alzina i Melis, allò que més interessa de la seva aportació són els articles de fons i d'opinió. De narracions creatives no-

més en publica dues i ambdues han de ser considerades com a simples exercicis, en la línia del que paral·lelament lliura a les pàgines de "Montserrat" (128). Els articles de fons són decisius per determinar les arrels ideològiques de la revista, encara que alguns d'ells siguin reproduccions. S'hi sintetitzen els postulats fonamentals de forma programàtica, seriosa, racional, conceptualitzada i sense ironia. Les idees són més retrògrades que les de Carner i més fidels al mestratge de Torras i Bages. En aquest sentit, els textos a destacar són quatre:

- * De la altra banda de la mar, nº6 (31-III-1903), ps.241-245.
- * Discurs pronunciat en la vetllada de la Capella de Binissalem, nº13 (15-VII-1903), ps.5-7.
- * Art per a tots, nº24 (30-XII-1903), ps. 577-578.
- * Fragment d'una conferència donada a Terrassa sobre la rondalla com a forma d'expressió artística (Actualitats, nº44, 30-IV-1905, ps.52-53).

Completen el catàleg altres articles menys programàtics. Continua la preponderància dels temes mallorquins:

- * El diccionari de mossèn Alcover, reproduït de "Vida" en la secció Prempsa del nº2 (30-I-1903), ps.95-96.
- * Instrucció y educació, reproduït de "Gazeta de Mallorca" en la secció de Prempsa del nº15 (15-VIII-1903), ps.137-140.
- * En Tomàs Forteza, nº17 (15-IX-1903), ps. 223-226.
- * Comentari de Flors d'ametller de Josep Ma^a Tous i Maroto a la secció Llibres del nº21

(15-XI-1903), p.432.

De Jaume Bofill i Mates s'editen bàsicament poemes propis. Alguns encara prehistòrics i d'altres ja d'ascendència carneriana:

- * L'abet, nº4 (28-II-1903), p.182.
- * L'amor y l'alfabet grech, nº16 (30-VIII-1903), ps.161-162.
- * De vostra casa. De ma darrera visita a "Ca l'Herbolari", nº17 (15-IX-1903), ps.229-230.
- * Epilech, nº21 (15-XI-1903), ps.389-390.
- * De dol, nº23 (15-XII-1903), ps.506-512.
- * Variats parlaments, Sports, nº24 (30-XII-1903), ps.545-548.
- * Les petites coses, nº28 (abril 1904), ps.57-64.
- * Fruint de la natura, nº33-34 (setembre-octubre 1904), ps.12-18.
- * Posta de sol, ibid., ps.101-102.
- * Pel Montseny. Cap al tart, nº35-36 (novembre-desembre 1904), ps.11-12.
- * A la Verge del Tura, Els joves, A una qui's casa, A una frèvola dona, Tes mans, Parlant del mar, Discreteti, A Santa Eulària, ibid., ps.46-53.

Com a redactor signa diverses ressenyes de la secció Llibres, les quals perden el to sarcàstic de les anònimes (129). La seva aportació ideològica és en els articles de fons:

- * En Joseph Franquesa y Gomis, nº9 (15-V-1903), p.389.
- * Catalunya y en Verdaguer, nº11 (15-VI-1903), p.509.

- * La cadena, nº15 (15-VIII-1903), ps.97. Comentari sobre la mort del papa Lleó XIII i la seva substitució per Pius X.

D'Emili Vallès destaca la seva secció de crítica musical signada com a "R. Simon i Brunet" o "R. Montaner". És qui se situa més a prop de Carner pel que fa al to burlesc. Tant en aquestes cròniques com en les seves ressenyes de llibres de Josep Aladern, Jacint Verdaguer i Pau Delclòs. Pel nombre de coses publicades (amb pseudònim o sense) és la persona que té més pes després del director. D'articles de fons, però, només n'hi ha tres:

- * El Congrés Universitari Català, nº3 (15-II-1903), ps.124-126.
- * Aixeca't y camina, nº11 (15-VI-1903), ps.481-484. Reflexió a partir d'un acte patriòtic celebrat per la Unió Catalanista.
- * L'autonomia del llenguatge, nº24 (30-XII-1903), ps.549-552.

Completa el catàleg la seva traducció d'Amor y geografia de Bjørnson (130).

Rafael Masó hi publica diversos poemes:

- * Posta plujosa, nº16 (30-VIII-1903), p.181.
- * Oh solitari puig, am tes pedreres buides..., nº24 (30-XII-1903), p.560.
- * Endressa a la Reyna de la festa, Gloses, Resposta, nº33-34 (setembre-octubre 1903), ps.61-67.
- * El plaent dematí en la meva cambra, Vol-dria ésser l'endiòtera, nº46 (30-V-1905), ps.31-32.

i dos articles:

- * Un erro moral y artístich, nº7 (15-IV-

1903), ps.335-336. Reproduït de "Vida".

* Folklore infantil recullit a Girona,
nº26 (febrer 1904), ps.107-112.

LES EDICIONS "CATALUNYA"

Depenent de la revista, tal i com és freqüent que ho facin a l'època les principals publicacions periòdiques, els promotors projecten una col·lecció de llibres paral·lela. Són les Publicacions de "Catalunya" o Edicions "Catalunya". Aquest complement és pensat amb les dues finalitats bàsiques de regalar un volum trimestral als subscriptors i de publicar independentment alguns dels textos extensos apareguts a les pàgines de la revista i considerats importants. S'afegeixen també altres títols al marge d'aquestes dues motivacions. No hi ha la voluntat d'armar un gran projecte sinó simplement una tasca suplementària. Tasca que té serioses dificultats per tirar endavant. Així ho sembla a la vista dels nombrosos propòsits no reeixits, la improvisació amb què es duu a terme i els problemes que van sorgint amb els regals trimestrals.

Descartats els intents que es queden en vies de realització, la col·lecció treu al carrer un total de deu volums:

- 1- Miquel COSTA Y LLOBERA, Tradicions y fantasias. Versos líric-narratius, Barcelona, sense data, quatre pessetes. és de 1903.
- 2- John RUSKIN, Lo trevall, traducció de J.M., Barcelona 1903, 0,25 pessetes (131).
- 3- Joan ROSSELLÓ, Manyoch de fruyta mallorquina, Barcelona, sense data, dues pessetes. és de 1903.
- 4- Claudi PLANAS Y FONT, Prosa, Barcelona, 1903, dues pessetes.
- 5- Ricard WAGNER, Tristan y Isolda, traducció directa de l'alemany adaptada a la música per Joan Maragall y Antoni Ribera. Acompanyant al text la expo-

sició dels temes musicals, Barcelona, sense data, una pesseta. és de 1904

- 6- Ricart WAGNER, Tannhäuser y el torneig dels cantayres a la Wartburg, traducció directa de l'alemany. Adaptada a la música de la edició reformada dita de París per J. Lleonart y Maragall y A. Ribera. Acompanyada de la exposició dels temes musicals, Barcelona, sense data, una pesseta. és de 1904.
- 7- Ramon LLULL, Libre d'Amic e d'Amat, ab pròlech y notes de M. Obrador y Benassar, Barcelona, 1904, 2,50 pessetes.
- 8- GOETHE, Eridon y Amina. Pastorella en un acte y en vers, traducció de J. Maragall, Barcelona 1904 (132).
- 9- Adrià GUAL, Blancaflor, cant popular armonisat per la escena, Barcelona, 1904.
- 10- J. POUS Y PAGÈS, Lo mestre nou, Barcelona, sense data. és de 1905 (133).

Teòricament s'ha de distribuir un volum cada trimestre. Això no obstant, les vicissituds són considerables. El de Costa i Llobera es reparteix durant la primera quinzena de juliol quan, segons les previsions, és per al mes de febrer (134). En el número set s'anticipa la propera publicació d'altres obres: les de Joan Rosselló i Claudi Planas i Font, un aplec de versos de Miquel dels Sants Oliver, dos altres llibres sense concretar i la conferència de Ruskin (135). Un mes i mig més tard, en el número deu, s'anuncia que el segon regal als subscriptors serà Institucions socials de cultura de Cebrià de Montoliu, cap dels previstos. Es justifica la inclusió d'un llibre així per la necessària diversitat que creuen que la revista ha de mantenir (136). En la

mateixa nota es fa saber que es compta amb obres d'altres literats (s'esmenta Gabriel Alomar) i s'informa que al cap de pocs dies es posarà a la venda el volum de Ruskin. Del llibre de Montoliu, que teòricament és d'aparició imminent, no se'n sent a parlar més (137). És el primer projecte fracassat. Tampoc no s'arriba a editar res d'Alomar, tot i citar-lo explícitament.

El volum que es regala durant el segon trimestre no és el de Montoliu sinó el de Joan Rosselló, ja anunciat en el número set. Amb un retard considerable, però: a finals d'agost o començaments de setembre (138). Per compensar-ho, prometen que conjuntament trametran Prosa de Planas i Font, que en realitat no és repartit fins a mitjans d'octubre del mateix any. Entremig es publica, sense gaire propaganda, la conferència de Ruskin (139).

En les primeres pàgines del llibre de Planas i Font s'indiquen alguns dels propòsits en ment: és en premsa Traduccions gregues de Pellicer de Dou, el regal del quart trimestre, i s'estan preparant volums de Ramon Llull, Miquel dels Sants Oliver, Gabriel Alomar, Josep Pijoan i un etcètera indeterminat (140). Les Traduccions gregues no arriben a sortir mai, tot i els diferents recordatoris d'imminent aparició: segons la nota esmentada ja és en premsa, el trenta d'octubre s'informa que és en preparació, el divuit de desembre el director insta Serra i Pagès perquè n'escrigui el pròleg de premsa (141), en el número vint-i-cinc (gener de 1904) se'n torna a fer propaganda, i en el número següent s'insisteix en la sortida imminent. Aquesta desaparició fantasmagòrica és un dels arguments de què es valen els futurs detractors de les empreses culturals carnerianes. Senyal que deuria portar cua (142).

Els projectes no realitzats no s'acaben aquí. En el

número vint-i-set es dona notícia de nous títols a punt de ser publicats: Libre d'Amic e d'Amat de Ramon Llull, Blancaflor d'Adrià Gual, La pagesia de Mallorca de Joan Rosselló i Cansons de pandero de Valeri Serra i Boldú. Uns mesos més endavant, concretament en el número de setembre-octubre de 1904, es diu que s'està repartint als subscriptors el llibre de Llull, una edició força acurada a càrrec de Mateu Obrador, amb pròleg, notes bibliogràfiques i glossari. Ja no s'atreveixen a parlar d'obsequi trimestral perquè el repartiment d'exemplars gratuïts s'ha endarrerit excessivament. És l'últim volum que es regala. Es publiquen també durant 1904 els dos llibres de Wagner i Blancaflor d'Adrià Gual.

No consta que "Catalunya" arribi a editar les Cansons de pandero de Serra i Boldú ni La pagesia de Mallorca de Joan Rosselló (143). Sí que incorpora al catàleg, però, Lo mestre nou de Josep Pous i Pagès, obra que, com succeeix amb els textos de Serra i Boldú i Rosselló, es publica prèviament a les pàgines de la revista. En un dels primers números de 1905 també s'anuncia que s'està preparant una edició luxosa dels Furs de València del Rey Don Martí, alguns fragments dels quals van apareixent a la revista junt amb la propaganda. La realització final del projecte, però, queda desvinculada de la gent de "Catalunya" (144). En diversos números es fa propaganda de les obres de Carner, les quals es venen a la redacció de la pròpia revista. No tenen res a veure, però, amb la xarxa editorial complementària.

IDEARI DE "CATALUNYA"
DURANT 1903-1904
I DECLARACIONS DE PRINCIPIS

PERVIVÈNCIA D'IDEES HERETADES I NOU TRACTAMENT DE
L'ACTUALITAT

Tant els periodistes de l'època com els estudiosos posteriors s'han preocupat d'enumerar els punts programàtics de la revista (145). Hi ha dos moments en què els redactors fan declaració de principis. Un, la Salutació del primer número (146), que palesa alguns d'aquests trets substancials, tot i la inconcreció:

"Al comensar la nostra tasca, ab el ferro de l'arada enfonzat entre els terrossos y la mirada serena cap al pervindre, dirigim nostra coral salutació als escriptors y artistes, a la premsa, a tota la bona gent de Catalunya, a tots els fills del vell regne d'Aragó.

Catalunya en els dias presents (...) mostra una vitalitat maravellosa malgrat tota mena d'obstacles. Cièncias, lletras, arts ens revelan cada dia síntomas més eloqüents d'una indiscutible eflorescència. Els somnis

qu. haurian semblat més utòpics, se concretan, se solídan y arriuan a obtenir la saó de las cosas definitivas. Redera las esperansas dels homes d'inteligència vénen las realisacions dels homes de voluntat. En l'història de Catalunya s'obre una època de maturitat a quin esplendor hem de cooperar tots en lo possible. (...)

Els elements més remarcables de la cultura catalana se'ns han posat al costat, disposats a ajudar-nos en nostra generosa idea. Tant de bo que poguem consolidar aqueixa publicació mercès a son ample esperit català, a son desitj vehementíssim d'aixecar cada vegada més nostre nivell intel·lectual. Llarga y fadigosa és la tasca, mes en quant de nosaltres depengui, no defallirem un sol instant.

Comensem el solch."

Se'n desprenen dues idees a tenir en consideració: la voluntat de mantenir la tradició i l'"ample esperit català". No és però una declaració gaire categòrica.

L'altre, la nota del darrer número de 1904. S'hi constaten amb major concreció els punts que el lector ja ha entrevist al llarg de dos anys per tal de justificar una futura renovació en la qual aquests principis roman-
dran inalterables:

"En 1905, com sempre, però ab més forces que may, serem defensors del sentit Tradicional del Catalanisme, de l'Art Cristià, de la Fe, la Serenitat y el Treball seguit y sense defalliment. Només així nostra Revista pot respondre d'una manera integral y forta al gloriós nom de CATALUNYA, que cobrirà ab un mantell d'esplendor les nostres febleses y les nostres ignoràncies."

S'explicita millor el catalanisme insinuat en el primer text i s'incorpora la idea de l'art cristià. El programa de la revista, doncs, es construeix sobre tres aspectes bàsics: la defensa de la tradició autòctona, el catalanisme i el cristianisme. El fonament continua essent la confluència catalanisme-cristianisme (147) des de pressu-

pòsits conservadors.

A primera vista, són tres punts gens originals respecte als que caracteritzen les activitats en etapes anteriors. Certament, durant 1903 i 1904 no es pot parlar de reorientació ideològica. Són anys de pausa, que vénen com a conseqüència de l'allunyament del moviment universitari després d'abandonar les aules, del menor de l'activisme d'Emili Vallès i de l'assumpció del lideratge per part de Carner. Per un període breu se sobreposa la influència cultural i intel·lectual a la religiosa, catalanista o universitària, sense que això signifiqui renunciar als tres camps que han confegit el camí per a la seva preparació. En la presentació que "El Montanyench" d'Olot fa de la revista a començaments de 1903 ja se'n parla com a "*parèntesis a la vida activa política que porta Catalunya, avuy que tothom escriu al dia y pel dia*" (148). I López-Picó n'esmenta el "*relativismo en lo político*" (149).

L'interès per les propostes d'Unió Catalanista que es posen de manifest encara durant el primer semestre de 1903 mica en mica van quedant diluïdes fins que desemboquen en un no-res que perdura fins a finals de 1904 (150). No vol dir que les conviccions desapareguin, sinó que no es pren partit. L'única cosa a destacar és la consciència de Països Catalans, tot i no utilitzar el terme. S'intueix una voluntat de cohesió a nivell d'unitat cultural, d'unitat social i sobretot d'utilització ideològica d'aquesta cohesió -especialment pel que fa a Mallorca- per tal de justificar la tradició que consideren convenient (151). Ja en la Salutació prèvia es mencionen "*els fills del vell regne d'Aragó*" amb aquesta finalitat. És, doncs, un pancatalanisme que respon a determinats interessos i que es distingeix del que assu-

meixen altres opcions més progressistes.

Com a grup que en aquests moments actua a nivell eminentment intel·lectual, les referències a la unitat cultural i a la unitat social justificadores del concepte de Països Catalans es confonen en un mateix origen. La llengua, fonament sustentador de la cultura, és la base per a tota unificació. Alzina i Melis així ho entén, ni que sigui partint d'una identificació llengua-pàtria basada en arguments que el 1903 comencen a caducar:

"Cal dir-ho ben fort perquè és penyora de la nostra resurrecció. Tant los qui respiren l'ayre balsàmich de la vora del Tória o la pols y fumera de les fàbriques del peu de Montserrat com los qui viuen més enllà dels Pirineus o bé, ns passejam sota lo cel puríssim de la illa daurada, tots som del meteix casal; tots som uns, tots som catalans.

Cosa és aquesta més clara que la llum del sol. Igual llenguatje mamam ab la llet y sabut se té que'l llenguatge és lo caràcter més distintiu de la pàtria" (152).

Pel que fa al cristianisme i al tradicionalisme, les idees varien ben poc. En general continuen essent vàlids els ensenyaments de La tradició catalana. Carner era l'únic que s'atrevia a insinuar innovacions, i continua essent-ho. Sense que ara tampoc aquests mínims brots modernitzadors prenguin cos per si sols. Encara no és el moment. Ja és prou expressiu, però, que les prioritats que li convenen -les literàries- i l'actuació en una plataforma independent d'entitats catòliques, desplacin l'element estrictament religiós a un segon terme. Igualment succeeix amb la moralització, que va perdent terreny a mesura que passen els anys. No vol dir que no mantingui fermes les conviccions -la declaració de principis de finals de 1904 parla d'"Art Cristià"-, però no és ell qui millor les posa de manifest (153). En canvi el 1905, quan la conjuntura és una altra, es llança de ple a les